Пише: Збигњев Бжежински
петак, 05 децембар 2008 17:01

(НИН, 04.12.2008)

За њега се говорило да је најбољи непријатељ Совјетског Савеза. Политиколог Збигњев Бжежински, рођени Варшављанин, један је од најутицајнијих представника политичке елите САД. Чувен је по способности да непогрешиво уочи противникове слабе тачке, осећању личне премоћи, које потхрањује леденом иронијом, типично пољском шарму и пољској неповерљивости према свему што је руско. Као саветник председника Картера 1977-81. активно је подржавао авганистанске муџахедине који су се борили против совјетских војника. Данас је спољнополитички саветник Барака Обаме. „Занимљиво је састати се са нашим најчувенијим непријатељем, посебно када је тај непријатељ оволико паметан", приметила сам док смо се руковали. (Интервју је водила новинарка Дарја Асламова.)

- То је сасвим тачно. Међутим, није добра идеја повећавати број непријатеља, а управо то воли да ради ваш премијер Путин.

Господине Бжежински, је ли ваше непријатељство према Русима производ ваших пољских гена?
- Не осећам ја непријатељство према Русима. Међу Русима има много дивних људи. Одушевљавала ме је изванредна новинарка Ана Политковска. Имала је запањујућу способност саосећања са другима, са онима који нису "њени". Дубоко сам поштовао Солжењицина иако је последњих година забраздио у национализам.

У књизи „Велика шаховска табла" 1997. рекли сте да је Русија "црна рупа" и да се код ње више уопште не може говорити ни о каквом геополитичком избору, већ само о опстанку. Да ли сте променили становиште?
- Описивао сам тадашњу реалност. Распад Совјетског Савеза створио је геополитички вакуум (ако вам се већ не свиђа реч "рупа"), простор који није могао да подржи сопствену егзистенцију између Кине и Европе. Отада се ситуација побољшала, Русија је опоравила привреду и поново стекла политичку стабилност. Међутим, основни закључак

који сам тада извео важи и данас: Русија не може да оствари успехе када је реч о будућности и просперитету грађана ако не буде успоставила тешње односе са Европом. Ако то не учини, претвориће се у празан простор, у пустару. Демографска криза је крајње озбиљна, ваши људи су све старији. Упоредо се одвија драматични раст Кине. Међутим, ви не можете да кренете ка Европи, догод о себи размишљате као о империји. Мислим на Медведевљеве речи о зони повлашћених интереса Русије.

Ви сматрате да ми немамо право на то? Али Сједињене Државе већ имају своју повлашћену зону.
- Није тако. Ми смо се помирили са постојањем комунистичке Кубе, не противимо се када ваши бродови и авиони стижу у Венецуелу. Међутим, вама се не свиђају наши бродови у Црном мору. Морате се ослободити тог менталитета. У XXI веку нема привилегованих зона.

Предлагали сте да се Русија подели на три дела: европски, сибирски и далекоисточни...
- Изврћете моје речи. Говорио сам о нечем другом. Русија не може да се развија због прекомерне централизације, јер се све одлуке доносе у Москви. Услед тога остали делови земље веома се споро развијају. Говорио сам да, ако би се у Русији успоставила заједница руских република чији би центри били на Далеком истоку, у Сибиру и Москви, онда би сви региони били у далеко повољнијем положају и могли би активно да сарађују са суседима. На пример, у таквој децентрализованој Русији Далеки исток би могао да успостави тешње везе са богатом Кином и Јапаном. Западна Русија могла би да има кооперативне везе са скандинавским земљама. Када би Сједињене Државе биле земља толико централизована колико је централизована Русија, онда никада не бисмо имали Калифорнију и Њујорк. Престоничка бирократска елита воли да паразитира на провинцијским регионима. Погледајте само шта се збива на вашем далеком истоку.

Ја сам родом из Хабаровска, дакле, са далеког истока.
- Познајем Хабаровск. Погледајте само руске и кинеске градове на обе стране реке. Колико је то различит ниво животног стандарда! Ви у Москви имате милијардере који новац остављају у Лондону, на Кипру, на Кајманским Острвима. Они тај новац не улажу у развој Владивостока и Хабаровска. И шта се онда тамо догађа? Људи одлазе или умиру. Нажалост, ви сте склони да све критичке примедбе тумачите као непријатељске. То је комплекс кога се морате ослободити.

Дакле сматрате да ће далеки исток (Русије) пре или касније постати кинески?
- Ако је неки простор празан, онда можете сами себи да поставите питање колико ће дуго остати празан. Погледајте мапу и упоредите руску и неруску Азију по величини.

Руски део је тачно онолики колико је велики сав остали део Азије. А колико народа ту живи? На једној страни 35 милиона људи, на другој три и по до четири милијарде. Тамо је снажна Кина са градовима и путевима који не заостају за америчкима. Тамо је Индија која се све брже развија, Иран који много обећава. Ако Русија буде успела да на свој далеки исток и у Сибир привуче инвестиције и људе, да у том правцу покрене имиграционе токове, онда имате будућност. Имате даровите људе, који се одликују снажним осећајем националног идентитета, али вас те старе империјалне схеме изолују и стварају ситуацију у којој ниједан сусед не воли Русију и сви је се боје.

Шта мислите о провокаторској политици Америке и НАТО према Русији? Мислим на покушај ширења НАТО на Украјину, чија је половина становништва оријентисана ка Русији, као и на распоређивање противракетних система у Чешкој и Пољској.
- Половина становништва Украјине говори руски, али то не значи да себе сматрају Русима. Познато је да 85 процената становништва Украјине подржава идеју украјинске државности. Ако говоримо о НАТО, чак је и Јанукович који је проруски настројен пре седам година изнео идеју о ступању у НАТО. Међутим, ви сте у праву када кажете да већина тамошњег становништва не поздравља идеју ступања у НАТО. То је један од разлога због којих Украјина тамо неће ни бити позвана. Постоји разлика између Украјине и балтичких држава. Зашто су оне у НАТО? Зато што су то очајнички желеле. Те земље имају горко историјско сећање на совјетску окупацију. НАТО им пружа осећај заштићености. Ако Украјина промени мишљење, примићемо је. НАТО није усмерен против Русије. Када је реч о противракетном штиту, ја ту идеју критикујем као преурањену. Међутим, у исто време морам да кажем да је тај систем до те мере ограничен да никако не може да омете руски нуклеарни удар ако таквог удара буде. Али, шта сте ви рекли Пољацима и Чесима? Ако поставите ракете на својој територији, онда ћемо ми свој нуклеарни арсенал уперити ка вама. Они су наравно одмах пристали да противракетно оружје буде распоређено код њих. То је лоша тактика и управо је она окренула јавно мњење у тим земљама против Руса.

Ви сте Обамин саветник?
- Ја подржавам Обаму, али нисам пристао да будем члан његовог тима. Желео сам да ме не везује дисциплина предизборне кампање, како бих могао да говорим оно што се понекад не поклапа са његовим ставовима, на пример, у вези са питањем Авганистана.

Својевремено сте Америку назвали једином велесилом. Значи ли то да не сматрате да свет напредује ка мултиполарности?
- Тачно је да се понешто променило. Међутим, мислим да ако је неко једина велесила то не мора да значи да целом свету диктира своју вољу. То је начин на који функционише Буш – као диктатор. И то смо онда скупо платили у Ираку, а можда ћемо платити и у Авганистану. Ни на финансијском плану више немамо доминантан положај. Међутим, не

треба се тиме злурадо наслађивати, зато што су чињенице овакве: ми смо апсолутни центар глобалне стабилности. Ако код нас све тече глатко, онда ће свет бити стабилан.

(Комсомолскаја правда)

Приредила и превела с руског: Љиљана Недељковић